

Օրագիրն սենյակի դռն-
մէ թի 8 կիւնէտէք էօ-
տէնմէք իւզրէ բէշին օ-
լորագ 6. վէ 6 այլըզը
3 1/2 պէտազ մէծիտիէ
վէ նիւսիտի 20 փարա
տըր Թաշարարտան միւշ-
թէրի ետըրմագ իտթէ-
եէնլէր պէտէլինի վէ սէ-
նէվի բօստա իշին 37 1/2
դրշ. սազ բարա իւտիէ
խտէրէք կէծաւէրմէլի վէ
եախօտ պուրատա պիւր
ատամ կէծթէրմէլի տիւր-
ւէր:

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԼԻՆ ԱՒԱՐԱՅՐԻՈՅ

ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ. ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Երանաթիւն սրբապետ իւր
տէֆա իշին 2 դրշ. իքին-
մի տէֆա իշին 4 դրշ.
վէ դիւտի նէշր օլունա-
ճաղարա բաղարիւղ օ-
լունաճաղ տըր: Մէք-
թուպ վէ սալիւրէ Գալա-
թատա Ս. Լուսաւորիւ
քիւլիտիտի, Նիլին Աւա-
րայրի Օրագիրին ետըր-
լունէտիտի 0. Խօճատար-
եան իտիւնէ կէծաւէրի-
լէճէք տըր: Ուսուստ
տայրի մէքթուպարին
նէշրի բարապը տըր:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

1869 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 20 ՇԱՐԱԹ

ԹԻՒ 44

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽԵԳԻՐ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՌԻԹ
ԵԳԻՍՊՈԳՈՍՏՐԱՐ

Գ.

Կարծեմ կրցինք հասկնալ երէկ որ՝
Տէրութեան շահը չը պահանջէր որ՝ մեր գե-
րագոյն աթուրը էջմիածինէն Սիւս փոխադ-
րուի, մանաւանդ որ՝ յանուն քուստ փա-
շայի հրատարակուած կտակին այն մասը
որ՝ Կիլիկիոյ կը վերաբերի, կրնայ աւելի
լայն առաջ գերադոյն աթուրը Սիւս փո-
խադրուելուն կամ չփոխադրուելուն քա-
ղաքականութեանը վրայ:

Արդ՝ ուրեմն նայինք թէ ինչու հա-
մար մեր ութ եպիսկոպոստներ այդ հե-
ռադիրը քաշեցին եւ ինչու համար ատոր
մեծ կարեւորութիւն տրուեցաւ:

Ազգին մէջ կան ոմանք որ կը կարծեն
թէ՝ Ազգին քաղաքական վիճակին բար-
ւոքումը Հռոմէականութեան հետ հաշտ
ըլլալով կը գոյանայ, իբրեւ թէ ասով Գա-
ղիոյ կառավարութեան բարոյական ազ-
դեցութիւնը կը փայլէնք, ասանց մէջ
ամբաստանուած է Գեր. Ներսէս սրբազան:

Նաեւ Ազգին մէջ կան ոմանք որ՝ կը
կարծեն թէ Ազգին քաղաքական վիճակին
բարւոքումը Յունական եկեղեցւոյ հետ
հաշտ ըլլալով կը գոյանայ, իբրեւ թէ աս-
ով Բուսիոյ կառավարութեան բարոյա-
կան ազդեցութիւնը կը փայլէնք, ասոր
ալ մէջ ամբաստանուած է Գեր. Խորեն
սրբազան:

Առաջինին ամբաստանութիւնը իր առ-
կից առջի մէկ քանի նամակներէն ծագած
է. երկրորդինը՝ Պէշիկիմաշի մէջ Յունաց
եկեղեցւոյն այցելութիւն մը տալէն: Այս
ամբաստանութիւններն իրաւացի են թէ
չեն, այդ մտքի մասին է: Բայց սա գիտենք
որ՝ այսօր այս երկու հակառակ կու-
սակցութիւնները կան. երբ մէկը շարժի
միւսն ալ անմիջապէս կը շարժի:

Սա ալ չմոռնանք ըսել որ՝ այս երկու
մեծ տէրութիւնները գիտնալով որ՝ Հայե-
րն ալ արեւելեան ինդոյն մէկ օգտա-
կար մասը կը կազմեն ինչպէս որ ուրիշ
քրիստոնէից վրայ՝ նոյնպէս ալ հայոց վրայ
կուզեն որ ազդեցութիւն ունենան եւ
համակրութիւններն ստանան:

Մէք ժամանակին այս երկու կարծի-
քին ալ դէմ խօսելով մեր կարծիքն այս-
նամ ենք թէ՝ մեր քաղաքական վիճակին
բարւոքումը մեր ցաւերը ուղղապէս եւ
արեւարտ Օսմանեան կառավարութեան
խնայեցնելուն եւ անկից խնդրելուն մէջ է.
մեր քաղաքականութիւնը անոր քաղա-
քականութիւնը պէտք է ըլլայ, հաւատա-
րիմ մնալով անոր եւ բարեկամ բոլոր այն
տէրութեանց որ՝ 1856 ի դաշնագրութիւ-
նը ստորագրած են. ոչ մէկն առեւ եւ ոչ
միւսը սիրել:

Օգոստոս 28 ի ընդհանուր ժողովոյ մէջ
էֆէնտիներէն ոմանք դեր. Ներսէսին
պէտք եղած էն աւելի ներքոյն կարգադրին.
ասոնց միւսը Ստական եպիսկոպոսները
պատրիարքներն են ընդհանուր սկզբուն-
քին ծառայել չէր, այլ Գեր. Ներսէսը
պատրիարք ընել:

Մէք նոյն օրը դէմ կեցանք միայնակ,
որովհետեւ Գեր. Ներսէսին նոյն օրը ան-
միջապէս պատրիարքական ընտրելի ըլլա-
լը նախ Սահմանագրութեան դէմ էր,
երկրորդ Գեր. Ներսէսին արդի վի-
ճակով պատրիարք ընտրուելը երկու ա-
թուներու իրաւասութիւնը կը շփոթէր:

Այլ պէտք էր նախ էջմիածնայ եպիս-
կոպոս ըլլար եւ ապա պատրիարքական
ընտրելի:

Մէք նոյն օրը յաջողեցանք նոյն ընտ-
րութիւնը ետ ձգել եւ խնդիրը եկեղեցա-
կան համ. ժողովին յանձնել ասոր:

Ժողովը ցրուելէն ետքը բարաւոր ըս-
կաւ. ժողովին տաք վիճարանութեանը
ասեն ոմանց անխորհրդաւոր ըրած ա-
ռարկութիւնները քստալուստեցան. ու-
նոնց տակը մեծ դազանք մը ըլլալուն
կատարել երթալով տարածուեցաւ: Գեր.
Ներսէս իր տարիքը մէջ բերելով հրաժա-
րական առաւ, բայց իր Ստականութեան
խօսքը բերանը չառնելով այդ կատարել
աւելի տարածեց եւ հաստատուել մօտե-
ցաւ:

Հաւանականութիւնը այնպէս կը ցուց-
նէ որ՝ երկու արտաքին ազդեցութիւններ
սկսան ի դարձ դրուի, խնդրոյն պարզու-
թիւնը կորուսին եւ վերջապէս յաջողեցան
համագումար ժողովոյ մէջ ներդրած եւ
համագումար ժողովն ալ բռնուելով ատոր,
փոխանակ ընդհանուր ժողովոյ գրոյն պա-
տահանելու՝ ոմանց երեսփոխանաց ան-
խորհուրդ առարկութեանցը պատասխա-
նեց. մեր աթ. եպիսկոպոսունք համա-
գումար ժողովոյ տեղեկագրին սղին իրենց
ստորագրութեանը քաշած հեռագրովը
աւելի պարզեցին. վասն զի համ. ժողովը՝
կրէ թէ ընդ. ժողովը մայր աթուր ի-
րաւանց հակառակ վարուած է. իսկ ութ
եպիսկոպոսունք ըսին, ընդհանուր Ժ.Ո.
Ղ.Ո.Յ.Ո.Յ. ՓԱՆԻ ՄԸ ԱՆԴՊՄՆԵՐԸ մայր ա-
թուր իրաւանց հակառակ ազդու առա-
ջարկութիւններ կրնեն: Տարակոյս չիկոյ
որ՝ այս երկուքը իրարու հակառակ են.
եւ միեւնոյն ութ եպիսկոպոսաց այս եր-
կու հակառական գրութեանց տակ ասո-
րագրութիւնը գտնուելը պատուաւոր բան
մը չէ: Ինչ եւ իցէ:

Հեռագիրը շատ խիտ էր. մանաւանդ
այն ոճով գրուած էր որ՝ սրտէս թէ մազ
մ'է մնայելը էջմիածնայ իրաւանց հակա-
ռակ Ստական եպիսկոպոսին մէկուն անմի-
ջապէս պատրիարք ընտրուելուն, որ այս
պէս չէր:

Արտաքին ձեռքը մէկ քարով երկու
թուղուն զարկած էր, ուստի մեր եկե-
ղեցական հարց դէմ՝ երկու հակառա-
կորդ կար, մէկը (Օսման Էֆէնտի) կու-
ղէր որ՝ այդ ութ եպիսկոպոսաց քաշած
հեռագիրը ուրիշ պաշտօնական հեռագ-
րով մը ջրուի, որպէս զի առաջին հեռա-
գրով յայտնուած քաղաքական կատարել
ուրիշ հեռագրով մը փարատի. որովհե-
տեւ նա այն կարծիքն ունէր որ՝ մեր ե-
պիսկոպոսունք խաբուած են. (ընդ. Ժ.Ո.
ղ.Ո.Յ.Ո.Յ. նոյն օրը ներկայ գտնուողները կըր-
նան Օսման Էֆէնտիին նոյն օրուան խօսքե-
րէն մեր ըսածին ստուգութեանը վկայել.
Իսկ կայ մաս մը որ չուզէր հաւատալ մեր
ըսածներուն եւ մեր նկարագրութիւնը
թերի կը գտնէ, որպէս թէ մէք իբրեւ
խմբագիր ընդ. ժողովոյ նկարագրութիւ-
նը բաւ առ բաւ ընելու պարտաւոր ըլ-
լայինք եւ ուրիշ խմբագիրներ պարտաւոր
չըլլային. ասոնց ուրիշ բան չենք ըսեր այլ
միայն սա որ՝ եթէ նոյն օրուան ճիշդ. նը-
կարագրութիւնը կուզեն գիտնալ, ինչ
հարկ գոյ հրաւէր կազմել որ իրենց վեր-
կեն այդ նկարագիրը. թող երթան պատ-
րիարքարան եւ ընդ. ժողովոյ արձանա-
գրութեան ճիշդ օրինակն ուզեն, իսկ եթէ
չի տան, մէկ տեղ բողբենք):

Խորէն սրբազանին իրենց քաշած հեռագրին
օրինակը չը յայտնելը, խնդիրը ծանրացուց,
եւ այս մասին կատարել աւելցուց, բայց
վերջապէս այս մասը գոհ եղաւ ուրիշ
հեռագրի մը քաշուելովը, որ հաւանակա-
նաբար չի տրուի քաշուելը այդ վերջին հե-
ռագիրը՝ կամ եթէ Խորէն սրբազան երբեք
առաջինին օրինակը չի տար, եւ կամ եթէ Օս-
ման Էֆէնտի վաւերացեալ օրինակը կար-
դացած չըլլար:

Իսկ միւս մասը այսինքն ազդեցին
էֆէնտիներն առիթ սեպեցին Խորէն
սրբազանին հեռագրին օրինակը չը յայտ-
նելու եւ անհատական կոչելու սխալը, եւ
սկսան յարձակիլ ութ եպիսկոպոսաց վը-
րայ այնպիսի բառերով որ՝ մէք կամենք
զրի առնել, այս ալ բաւական չի սեպե-
լով ուղեղին որ՝ ընդհանուր ժողովը ութ
եպիսկոպոսաց մէկանց պարտաւանաց քուէ
տայ. նաեւ առջի ընդհանուր ժողովոյ մէջ
մէկը Գեր. Ներսէս բարձրացուց այնչափ
որ՝ համարձակեցաւ ըսել թէ՝ պատրիար-
քական ընտրելի նշանակուող բոլոր եպիս-
կոպոսաց 3=4ը միայն մէկ Ներսէս մը չար-
ժեր:

Խիտ ծանր եւ նախատախից էին այս
ակնարկութիւններն որոյ անխրաւութեա-
նը վրայ դալ շարժու. յատկապէս խօ-
սելին խոտանալով, այսօր կը վերջանանք
սա եղբակայութեամբ:

Յանուն քուստ փաշայի հրատարակ-
ուած կտակը՝ ճշմարտութիւն մը կը յայտ-

նէ, ըսելով թէ՛ ըստ իմ օգուտիս անհրաժեշտ է զիստեղծել ինչ որ անհրաժեշտ է ինչ որ անհրաժեշտ է :

Ասիոյ բնակիչ քրիստոնէսաց ազգը՝ յոյներ չէ, հայն է . լաւ մ'ըմբռնենք այս ճշմարտութիւնը : Հայուն Ասիոյ մէջ Օսմանեան կառավարութեան տեղովս հասնուիլը մեծ դժուարութիւն մ'է վերոյդրեալ նպատակին դիւրաւ հասնելու համար . ուստի հայը՝ մինչդեռ խրիմեան մ'ընտրելու և անոր միջոցաւ ասիոյ հայ բնակչաց արդի քաղաքական վիճակին անդօրը վիճակի մը փոխուելուն քայլը կառնէ, այս խնամ մեծ շահ մ'է Օսմանեան կառավարութեան, հետեւեալքար վնաս անոր հակառակորդին .

Յանուն մարդկութեան և քրիստոնէութեան կրեալի խնդրոյն մէջ ոտքով ձեռքով մանող Ռուսիան, ինչ բարոյական ազդեցութիւն բանեցուցած ունի՝ իր սահմանակից հայաստանին մէջ մեր կողմէ տուած և անարդուած եկեղեցիներուն մասին . ո՞րն է այդ ազդեցութիւնը որ ոչ մէք և ոչ որ և է մարդ չը դիտեր : Այն չէ՞ որ՝ վտանակ հայաստանի քաղաքական զեղծմանց բառնալուն ազդեցութիւն բանեցնելու, հայաստանի հայերն քաղթականութեամբ Ռուսաստան վտարուելու և հայաստանը պարպելու ազդեցութիւն կը բանեցնէ . այն չէ՞ որ՝ Տաճկաստանի հայոց Սահմանադրութիւն մ'ունենալը Ռուսաստանի հայոց վրայ գէշ ազդեցութիւն ընելուն տեսութեամբ զանազան պարագաներով Բ. Դուան պաշտօնեաները համալը ջանացած է որ՝ հայոց Սահմանադրութիւն ունենալը՝ Օսմանեան կառավարութեան վնասակար է . վերջապէս այն չէ՞ որ Երզրումի մէջ ազդասիրական ողբով գործ տեսնող և նոյն տեղի քաղաքական զեղծմանց բառնալուն ողբով չափ աշխատող և տեղացի ժողովուրդը Օսմանեան կառավարութեան դժգոհացնող գեր . Յարութիւն սրբադանին նշան մը տալով Տէրութեան առջեւ կասկածելի ցուցնելէն զատ՝ գիտնալով որ՝ որչափ որ ինքը Յարութիւն ետեւանալուն պաշտպան կենայ, այնքան անոր իր առաջնորդական անձնութեան վերադառնալը պիտի երկարի, շարունակ պաշտպան կը կենայ և վերադարձը կ'երկարաձգէ :

Մինչդեռ այս նշանները կան՝ մեք չեմք կրնար հաւատալ որ՝ Ռուսաստանէն արտորուած խրիմեանի պատրիարքական ընտրութեան մէջ արտաքին ազդեցութիւն չազդեցած ըլլայ . ուստի պարագայ տեղը հայը հայուն հետ խնամու տեղ, խիստ շահաւետ է միանալ ու խրիմեանի բոլորաբը շարունակ որ՝ Հայաստան վերակենդանանայ : Մեզ համար ցաւալի բան է տեսնել որ՝ երկու նշանաւոր Հայեր իրարու հետ հակառակ դիրքի մէջ կը գտնուին, եւ երբ տմեն . խրիմեան Հայերիկին պատրիարք ըլլալու օրէն ոկսեալ :

Ի վերջոյ ընթերցողաց առջեւ կը դընենք Օսմանեան Եփէնտիի նամակին սա տուելը :

« Յայտնի խարդաւանանք մը կար դոր՝ « ծուած, այս խարդաւանանքը որչափ « ԲԱՐՁՐԻՆ կուգար եւ որչափ աւելի « ԲԱՐՁՐԻ կըլլեր, այնչափ աւելի ծանրէր « ու ԱՂԻՏԱՐԻ : Առաջին անգամ կեանք « քիւ մէջ այսպիսի խաղի մը հետ գէմառ « Դէմ գտնուեցայ, որ եւ է խաղ դաւ մ'է, « ո՞րուն դէմ լարուած էր այս դաւը . եւ « ինչ էր նպատակը, չգիտեմ : Այլ գտը « Բըրքան, հարուածը հարուածել, եւ

« խաղը խայտառակել պարտք մըն էր այն « օրը : Ինծի համար չիար բան մը որ ա « ւելի սրբազան ըլլար քան զայս պարտ « քը » :

Բայց միթէ մեր եկեղեցական Ս. Հարք այդ արտաքին ազդեցութեանց համաձայն էին — ատոր բայց ի բայ ոչ կըսեմք և պիտի հաստատենք վերը խօստացած յօդուածնուն մէջ :

Ով որ այս տողերը մեզնէ ուրիշ կերպ կրնայ մեկնել, մեր թերթը բայ է անոր :

— Յուսաւ բաշայի կտակագրին վրայ ունեցած դիտողութիւննիս՝ անդերնիս չը ներեւուն երկուշարթի աւուր թողած ենք :

Տ Ա Ն Ի Լ Ի Ն Է

Եւրօբա Տէվլէթլէրինին թիճարէթ մէկնալէրի թարափընտան վէքիլլէրտէն միւրէթլէպ օլտուզու հայտէ, Շարդտա թիւճարլըրն իլէրլէմէսինէ տայրը միւնասիպ պիր թէտպիր տիւշիւնիւրմէք իւղրէ, կէլէճէք նոյեմբեր այլնին իպլիտաւ սընտա Գահրիւէտէ պիր մէճլիս թէճէմիւ իսէճէկի Եւրօբա զաղէթալարընտա օգուն մուշ տուր :

— Խաթանօղ բում թիւճարլըրընտան պիր պիւլիւք էվլին կէլէն կիւնլէր 30—35 պլին լիւս իլէ դաբաղըր վէ Մալիէէ խաղլինէսինին տալիս մէրդում թիւճարտան խայլիճէ ալճաղըր օլտուզուտուզու իշիտիւ միշ խէ տէ, Մալիէէ նաղըրը հաղրէթլէրինին իշտէն չաբուք խաղլէրի օլմասը իլէ, զէլթին եաղը Էօշլըրիւնտէն մէրդումուն օլանճա ալճաղըր սէքէթլիս իլմիշ տիր : Մէրդում թիւճար զէլթին եաղը Էօշլըրիւնտէն պիր ինիլիլիլէ սաթմիշ վէ եիւղտէ 30 սինի տալիս բէլին ալմիշ իմիշ : Կէօրիւնիւր քի պու զաթլըն տալիս նաղա աղճէ թէտարիլինէ բէք դիտտէ իճթիւնաճը վար իմիշ : Պաղաւում Էն ուսմէնին տաճաղըր օլտուզուն պիր իփլաւըն իլլէրինէ տալիս պաղաւ նիլէ իփլաւարտա կէօրիւլէ կէլէն վաղիփէսիլլիլլէր զուհուրա կէլէճէք մի տիր : Զիրանիլէ իփլաղըլլարըն, տէփլթէր իւղիւ կէօրիւլմէտէն տալիս, Էօրթ պաթ օլարադ փէք սուհուլէթլէ պլթմէսի, տօղրուտա թիւրքիւմիլլըն պաղը հիլլէքեար վէ փատիս վէ թամաքեար թիւճարլըրնա չափուք զէնիլլէնմէք ի չին փէք միւնասիպ վէ ճէղաղը պիր թէտ պիր սայրլմագտա վէ պու սուրէթլէ Շարդտա իփլաղըր չօղալըրդճա, Շարդ թիւճարլըրըն տալիս Եւրօբա նէղալինտէ չէրէփ ու իլթիպարը զաթլէն աղ իքէն պիւս պիւլթին հիլլ օլմագտա տըր : Պու խուսուս իւղլըրինէ իլլըրուտէ ուղուն եաղմագլըր վէսիլլէրինիլ չիւփէսիլ պուլունաճաղ տըր :

— Զաթլը հաղրէթի սէտարէթլէնահիլլէրի ուփագ պիր նամիլաճըլլէ իլէ, սահիլտանէլլէրինտէն չըգմաթըր օլտուգլարըն տան, բէնչէմիլի կիւնիւ վիւքէս մէճլիս թէճէմիւ իլմիշ տիր : Միւշարիլլէն հաղրէթլէրի պու կիւն քէնտի մէշ զուլլիլլէթլին տէվում պոյուրաճաղըր տըր :

— Փարիլլէ Տէրտատէթ սէփիլի ճէմիլ բաշա հաղրէթլէրի բաղար իլթիսի կիւնիւ Տէրտատէթլէ վաղըր օլտուգլարըն իլէ պէլլիլ վաթօրլըրընտան պիրիւնիլլէր օլարադ կիտիլ իմբէրաթօրիլա հաղրէթլէրինին, Օսմանլը սուլարընտա իսթիլ պալլինէ պէլլէյէճէլլէր տիր :

— Թիճարթլիսանէ մէճքէմլէրի պու տէփա քեամիլլէն թէպրիլ օլարադ կէնի պիր հիլլէթլէ վաղ օլունմուշ տուր : Պունտան Էվլէլ, մէճլիս տաղարըրըն մասշ

լարը պիրպիրինտէն աղ եա չօղ օլտուզունտան, Գապուլի փաշա հաղրէթլէրի պու ուղունտուղըրունտէփիլիլին քեափփէսինէ միւսալթ իւղլէ մասշ իսթիս իլմիշ տիր :

Շիմաի կէնի թէշլիլ օլունան մէճլիս լէրտէ իւշ աղա ետրինէ իքի աղա վէ պիր իլլիս պուլունաճաղ, լաքին աղալըրա 4500 զուրուշ ետրինէ 4000 զուրուշ, վէրէյիսէ 5000 զուրուշ վէ իսթիսափ աղալըրնա 7500 զուրուշ մահիկէ վէրլլէճէք տիր :

Ումարըր քի մասշլար աղ չօղ տօլկունճա օլտուզունտան, իլլէր տալիս հաղալինիլթ իւղլէ կէօրիւլէմէքտէ տիր տէյի թէշլէքլլէր աղալըր, վէ ելլարճա սիւրիւլլէնմիշ տալլար փէք դըթ կէօրիւլլէյէ պաշլար :

Գապուլի փաշա հաղրէթլէրի պիր մուհատէպէճի իլէ պէշ նէփէր աղալուն միւրէթլէպ պիր կէնի մէճլիս տաշա իհտա իլմիշ տիր նէղալլէթլին իտարէճէ իլլէրինէ պաղմագ իլլին :

Խաթիսափ մէճլիսինէ բէյիս, Էէմէրի Էփէնտի : Շէմիլ Էփէնտի, Րիֆաթ պէյ, Մօրթման Էփէնտի վէ Նարին Էփէնտի աղա : Պիրիսին մէճլիս, Հաւան Էփէնտի իլլիս . փեամիլ վէ թոմաս Էփէնտիլլէր աղա : Իքինճի մէճլիս—Րիֆաթ Էփէնտի իլլիս, Ալի պէյ վէ Տիլլաւ Էփէնտի աղա : Խալիսին մէճլիս—Օհանէս Էփէնտի իլլիս . Սալիս պէյ վէ Գօսսաքի Էփէնտի աղա :

Խիլաս գօմիլթէսի—Մէհմէմէտ պէյ իլլիս . Յոլհանէս Էփէնտի Լալիսան վէ Սապրի Էփէնտի աղա :

Կէնի թէշլիլ օլունան մէճլիս, Ալի Էփէնտի իլլիս . Ալի Րիլա Էփէնտի, Շէմիլ Էփէնտի . Բօղլա Գարա Էփէնտի աղա վէ Լիլհէմ պէյ մուհատէպէճի նասպ օլունմուշլար տըր :

— Բօնթ Գամնասօ ճէնապլլէրի տիւնքի կիւն փարիլլէ կիտէճէք իքէն, Խիլէրա թօրիլա հաղրէթլէրինէ սարրափ նասպ օլունմուշ օլտուզունա տայրը փարիլլէն աղալըր պիր թէլլէլլափ իւղլէն մէղըր իւղմուլլուզու թէլլէլլիլ իլմիշ տիր :

— Ալի բաշա հաղրէթլէրինին իքինճի մէքթուպունա խրալիլ Մըսըր թարափընտան ճէվապ կէլմիշ օլտուզու թէվաթուրուն աղըր եօղ տուր :

— Օն իքի միլէն լիւս իսթիլըրըն միւղաքէրաթլընա տէվում օլունմագտա օլտուգլար, պաղըր միւշլիլլաթ թէսատիփ իլթ իլմիշ իսթ տալիս, հէր հալլէ պաշա չըղաճաղըր մէմուլ օլունմագ տա տըր :

— Փարիլլին եաղըրընտա փասիլ նամ մահալտէ, հէմ էրքէք վէ հէմ տիլի նշանլլէրի մէվճուտ օլարադ պիր չօճուգ տօղտուղու իշիտիլլիլ, հիւքիւմէթ թարափընտան դայտ օլունմագ իլլին կիտէն հէքիմ, մէղըր չօճուզու տէփլթէրէ դըլ մը, էրքէք մի եաղաճաղըր շալըրմըլ տըր : Շիմաի չօճուզա էպէ օլան լալլաթ հէքիմ, դըլ օլտուզունա խոտա իլմիլլէքտէ վէ հիւքիւմէթ հէքիմի իսթ օլան տըր տէյուրար Էթմէքտէ իմիլլէր : Տօղրուտա հալլի միւշլիլ պիր տալլա տըր :

— Ինիլլիլթէրաւա իւք քիլիսէմիլ օլարադ Մանչէթլէրտէ պիր կէնի քիլիսէնին թէմլլէրի վաղ օլունմուշ տուր . քիլիսէնին էսիլլիլիլ պոյու 36, էնի 27 վէ կիւքսէքլիլ 30 պաղ օլունմագ միւշ : Մանչէթլէրտէ պուլունան Հայըրըն հէման քեափփէսի մէղըր ռօմում զիլլէթլինտէ հաղըր պուլունմուշլար տըր :

—Սեպտեմբեր 16-րդ չեքիլին Միլան չեհրինին 10 ֆրանքըդ բիանդ օսունտա գաղանան սեղիլէր չու ակիտէքիլէր տիր : Սէրի — 228—796—1963—3344—6342 :

Մեղքեր սեղիլէրտէն եանընտա պիլէթի պուլունանըար , նիւմէրօլարը նէ գաղան միլ օլտուղունու անըամագ իչին Գալաթիա տա Գ.Օմիսիօն խանը գաղունու իթթիսալին տէ Ն. 16 տարրաֆ Մ. ճանէթօնուն մաղա գաղանա միւրաճաթ իթմէլի տիրէր :

—Մըրը գաղանկեանընտան օլունա , շիմօլէրտէ տէրսաթաթթաթ պուլունան Մէհմէտ փաշանըն , խորտիլի Մըսրրա սաթմիլ օլտուղուն պիր արաղի վէ պաղը մաքիսալար պէտէլի օլտարագ միւշարի լէյհաէն ճէսիմ պիր մէպաղ աղաճաղը օլտուղունտան , վէ խամայիլ փաշա հաղրէթ լէրինէ պու աղճէնին թէտիլէսի իչինտէ ֆաթէն մէթթուպ եաղըլը իսէ տէ ճէ փապ վէրիլմէտիլինտէն , նիհայէթ թա հիւսլիւ պիր մէթթուպ եաղըլը Նէմիլէ բօթաթար իլէ կէօնտէրմիլ , ֆաղաթ իը տիլ հաղրէթլէրի , մէղքեր մէթթուպու կէօրիւնիւր քի գաղուլ իթմիլ օլունանա տայիր իմիլ վէրմէմէսի իչին , մէթթուպ կէրի տէօնիւպ , սահիլինէ թէպիմ օլունա տուր :

Լա—Թիւրքիլին մէղքեր թարիֆին տէ եանըլ օլունաթը հալաէ , սօղրունու իըտիլ հաղրէթլէրինն տալէթ ու հաղ գանիկէթ իւղը տալրանմաթնա տայիր էօլիւմէլէրինէ պիր իսպաթ սայըլամաղ :

—Չիթիլ թապիր օլունան մաթէսու յունտան պատէլին վէրիլ ալընմամաթնա տայիր իրատէլի տէնիկէ սուտուր պուլ ըուլունա տուր :

—Պիր եհնի իթալեան սէֆարէթիա նէսի ինչար իչին Պէյօղլունտա պիր ար տանըն ալընմաթնա տայիր Պապը Ալի իլէ իթալեա հիւքիւմէթի պէյնիտէ միւղա քէրէ օլունմագտա տըր : Մէղքեր էսին եհնին բէամի, Միլան չեհրինտէ հաղըլան միլ վէ դանէք միւքէլէֆ օլունաթը շիւպ հէսիլ տիր :

Շիմօլիլ հալ , իթալեա սէֆիրի , պու սէնէ գըլը կէչիլմէք իւղը , Պէյօղլունտա էքմէքէն պաշընըն խանէսինի դիւրա իլէ թուլթուա տուր :

—Թօսիհանէտէն Տօլմա—պաղէէէ գա տար ալըլան եհնի թարիլին գալըրըմ լարը ինչար միւթթաթէլ սուրէթաէ եա փըլմագ իւղը օլունա , պէլ օն կիւնէ գա տար թէթմիլ օլունա մէմուլ օլունապիլիլ :

—Պէյօղլունտա բէրուքէր Պօղոս Ա ըապեան իսմինտէ պիրիսի , բէնչէմայիհ կիւնիւ սապահայըն տիւքքէսնըն ու շաղը իլէ պէրապէր վաթթ իլէ Գաթըրէօ յիւնէ կիթմէքաէ իքէն , պաղը թէնիլիէ լէրան սօրիւ , կիւեա չօղ ըսնիլ կիպի ըալթօսունու , վէ տարըլը պէհանէ իսէ բէք գունտուրալըրըն չըգարմիլ վէ քէն տիլինի Սարայ—պուրնու էօնիւնտէ տէ նիլէ աթմիլ տըր : Օրալարտա իսէ աղըն թընըն շիտաթիլ մայիւմ օլտուղունտան , անիւնտէ դայալ օլունա վէ պիր սաթթ գատար վաթթօրուն թալիֆալարը չալըլմիլար իսէ տէ , գուրթարըլմաթըտան պաշգա , լաչէսի տալի պուլունանմաթնա տըր : Բի վանէթէ կէօրէ մէրգուսուն քէնաի էօմ բիւնէ գատա իթմէսի , խանէսինտէ ֆա միլեաճա քէտէր վէ բահաթալըլըլարը պուլունմաթ տա օլունմագտա տըր :

—Տէմիր եօլար ինչա օլունաճաղը թէ վաթթուրըլը վիլայէթլէրէ հաղըլըլ օլունա ղունտան , շիմօլիլ հէր պիր չեհրի , եա

փըլաճաղ տէմիր եօլա իլհաղ օլունալմէք իլէն , գալարըլմ եօլար եալմագ թէլա շընտ աիւշմիլ վէ հէր թարաֆտան Նաֆիա նէղարէթլինտէն միւհէնտիլէր իս թէնմէքաէ իմիլ :

—Հիւքիւմէթի սէնիլէ իչին Սմէրիգատան թիւֆէնիլաթըն ալընը պիր միւրտարընն տէր սաթաթէթէ եէթիլէտիլինի ալիտիլիլ իտիր : Մէղքեր թիւֆէնիլէր 200 պին ա տէտ օլտուղուն հալոն , Սմէրիգա մահա ընտէսինտէ գուլանըլմիլ իսէ տէ , պու ճիւմէք քէտաֆիէսի տաթիլ եհնի պիր հալ տէ վէ ուֆագ պիր մէտարիֆ իլէ ինէլի թիւֆէնիլէ թահիլ իսպիլիլիլէր իմիլ :

Մէղքեր թիւֆէնիլէրին մաւայէնէսի իչին Լօնտարտան խասսէթէն Օսմանըլը ալըլմանընտան պիր գալ ղաթ կէօնտէրիլ միլ տիր . միւմայիլէլմիլ մէմուրըլը մէղքեր թիւֆէնիլէրտէն եալընըլ գուլանըլապիլիլ օլունաթը սէլմիլէր : Պունըլարտան 114 պինի Լէֆիլէլա թապիր օլունան ճիւն տէն վէ 80 պինի տալի Սըրինիլիլա ճըն սընտան տըրըլը : Էվլէլէր 114 պին թիւ ֆէնիլէրին թանէսի օն պիր շիլինէ վէ 80 պինի իսէ 17 շէր շիլինէ ալընմիլ տըր :

—Ինէպօլունտա պիր գալը , աթէթա ճանալար նէվինտէն պիր չօնուգ տօղուր մալ տուր : Չէյլէ քի , չօնուղուն պաշը թըպըլ գուշ պաշընա , կէօղլէրի 4 միլի մէթթօ պօլունտա , աղըլ պիր տէնիլ էօր տէլինն աղըլնա պէնըլ , գուլաղըլարը օ մուղունա տօղրու եաղըլմիլ , վէ սալարը թէվէսինտէ իսիլին իւղըլինտէ եալըլմիլ իտիր :

Եարը պէլինտէն եօղարը սիլահ օլունա եալընըլ պաճաղըլը վէ սայաղը պէյաղ ինտան թէնիլէ պէնըլէր իմիլ :

—Իւսիլիտարտա իճաթիլէտէ եարը պուշուգ սէրիւլ պիր աթըլը ապալիլ ղա պիլիլ , սօղաղ օլթաթընտա պիր Եհնու տիլի սօյմագ իսթէմիլ վէ պու պիլարէնին եաղըլարտան ղապիլիլէր եէթիլտի կիւնտէն , ղապիլիլ աթըլնա պինիլ սալունա մուշ , վէ պիրաղ էօթէտէ , պիր Էրմէնի մանալընը գըլընը իլէ տէօրթ տէֆա վու ըարագ էօլտիլմիլ տիր : Պու ճիւնայէթ սահիլիլինի վէչինէ աիւշէն ղապիլիլէր եէթիլիլ թուլթմուլար վէ շիմօլի մահ օլունտա տըր :

ԹԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ

Փարիզ 29 Սեպ . Իմիլթաթթ Նաթթէօն հաղրէթլէրի , ինիլիլէրտա վէլիլ ահաթ Բրէնա տը կալ հաղրէթլէրինի գաղուլ իթմիլ տիր :

Հիւքիւմէթ թարաֆը օլուն ղաղէթա լար , Պաա տուղալըլըն Արմանեա իթթի հաղընա տաթիլ օլունաթը մէսէլէսի հագ ղընտա Ֆրանտա հիւքիւմէթի թարաֆըն տան Պէրլինէ վէ Պաա հիւքիւմէթի մէր քէլի օլուն Գաղըլուհ շէհրինէ պիր նօթա իրաթ օլունմալ օլտուղուն թէվաթթու նու եալանա չըգարմիլար տըր :

Փարիզ 30 Սեպ . Բէամի տայիլէլէրտէ գալիլին թաթալի օլունտուղունա կէօրէ , Պապը Ալի իլէ իը տիլ պէյնիտէ օլուն միւշարիլ հալ ու թէս վիլէ օլունա տուր : (Մէղքեր մաթաթէնին սուրէթի գաթիլտէ թէպիլիլէսինտէն Պա պը Ալիտէ քիմանին խապէրի օլունաթըլըն տան , մէղքեր թէլէկրաֆ եանըլ տըր տէնիլտէ ճայիլ տիր տէր Էվաթ ղաղէթա տըր) :

Մարտի 29 Սեպ . Խարանեա հիւքիւմէթի , Խարանեա

թաթիլընը իթալեա գրալը եէկէնի Տիւք տը թէնէ թէքիլիլ իթմէքիլիլ գալար վէրմիլ տըր :

Պօմպար 26 Սեպ . Պուլտապ էմիրինին շիմօլիլէրտէ Գա պուլտա պուլունան վէ ղօրպալըլա չըգ միլ օլուն օղու Հինտէ կիթմէքաէ տիր :

ԹԻՃԱՆԻԹ

Մարտի 30 Սեպ . Չէլապիր , թէպէտալաթ եօղ—Էլաղ օլունա տուր :

Փամուք ֆիաթը իսմէն տիր . Ստանա 103տէն 107 1/2 ֆրանք 30 քիլօսու :

Կուրճի բամուղու 93 ֆրանք : Գէթէն թօհունա աղօֆ 100 քիլօսու 38 ֆրանք :

Ֆիլաթուր (իքէք) տուրկուն : Տէլիք գօղա գիլօսու 91 1/2 տան 121 1/2 ֆրանք :

Լիվրուլ 30 Սեպ .

Միտլինի Օրլէանա բամուղու 126 1/8 Սաթըլ 10000 պալեա

Բիաղանըն հալինտէ պիր աղ իլիք միւշահէտէ օլունմալ տուր :

ՅՈՒՏՈՒՄ ԹԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ 18-30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Էսթաթ — — — — —

Լօնտա — — — — —

Գալանտը — — — — —

Փարիզ . ալըլար 42-20

Գալանտը 42-30

Օսմանը իսթիլարը 1863ին գալանտը 330

Ֆրանսըլ ֆօնտօսու ալըլար 71-03

Գալանտը 71-07

Վիէննա աճիօսու 10 Կնի լիարը — — — — —

Պօրտա ղաթէթ գալիլ գալանտը տըր :

Էսթաթ — — — — —

49 Սեպ . Գալանտը 46 . 24

20 » ալըլար 46 . 43

Ի Ս Ր Ի Ճ Ի Է

Բուսիա տէվէթի Լէհիտանըն պիւս պիւթիւն նապէտիտ օլունալ նիլէթի իլէ , քէամիլէն ալթիսթ իլէմէսինտէ տէվաթ իլէմէքաէ տիր :

1866 տա Լէհիսթան , եհնի պիր ու սու իլէ վիլայէթլէրէ թաղաթ օլունաթաղ , էսիլ հալինտէն չըգարըլմիլ իտիր . շիմօլի եհնիտէն պիր պաշգա թէրթիլ իլէ , Ռուս Լէհիսթանը իքիլէ թաղաթ օլունաճաղ վէ Լէհիսթանտա 430 չէհրի վաթ իքէն , 100 է վէ պէլիտէ 30 յէ ինտիլիլէճէք տիր , չիւն քի , Բուսիանըն սայիր գըլթալարընտա պուլունան շէհրիլէրին աղըլընա նիսպէթ լէ Լէհիսթանտա 100 շէհրի չօղ կէօրիւլ մէքաէ իմիլ : Տիլիլ շէհրի վէ գատաթա լարը գալիլէ սըրաթընա կէչէճէք տիր :

Տիլիլ թարաֆտան պիր էմր իմիլթա թօրի միւհիլիլմէ , Լէհիսթանտա Լէհիլ մէ մուրինին միւհէրէտ իլթիլալը օլտուգ լարը իչին գուլանըլմագտա օլտուղու հալ տէ , պուլունան պէյլէ հիւքիւմէթ մէմու ըու սըֆաթը իլէ նաղար օլունմայըլ , իլ լա հէր սաթթ եօլ վէրիլէպիլմէք իչին կիւնտէլիքճի սըֆաթը իլէ նաղար օլուն մալը տըր : Պու մէմուրըլը հիւքիւմէթ տէֆիլէրինէ գայալը օլունալ , իլթիլար լըլարընտա տաթիլ հիլ պիր թէլգալաւ իլաք հաղըլ օլմայաճաղ տըր :

Բուսիա տէվէթի Լիվրու մալմաճէ հէսինտէ պէյլէ թէքիլ պիր միլլէթի նա պէտիտ իթմէքաէ իքէն , Լիվրուտան հիլ

